

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Полтавський державний медичний університет
Coventry University (Велика Британія)

Universidad de La Rioja (м. Логроньо, Іспанія)

Uniwersytet Rzeszowski (Республіка Польща)

Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir" (м. Бухарест,
Румунія)

Харківський національний медичний університет

Львівський національний медичний університет імені
Данила Галицького

Буковинський державний медичний університет
(м. Чернівці)

Львівський національний університет
природокористування

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

ЗБІРНИК СТАТЕЙ

VII Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ,
ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ, ПСИХОЛОГІЇ І
ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

24-25 листопада 2022 року

Полтава
2022

- http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/19021/3/OsoblyvostiDystantsimoho_1.pdf
6. Медіаграмотність як складова «soft skills» здобувача вищої медичної освіти / Т. А. Іваницька, Н. В. Кузьменко, Є. Є. Петров, Ю. Г. Бурмак // Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навчально- наукової конференції з міжнародною участю. Полтава. 2022. С. 109–110
 7. Романюк С, Шевчук К. Особливості формування медіаграмотності у закладах вищої освіти.//Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти: збірник статей / редкол.: В. Ф. Іванов (голов. ред.) [та ін.]. Київ: Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. С.316-325.
 8. Мурзіна О. Сутність, зміст та структура медіакомпетентності лікаря. Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Сер.: Педагогічні науки). 2021. Вип. № 1 (66). С. 21-29. URL: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.1.3>.
 9. Формування й розвиток «soft skills» у студентів медичних закладів вищої освіти як важлива складова їх успішної самореалізації. Ряднова В.В., Безега Н.М., Безкоровайна І.М., Пера-Васильченко А.В., Стебловська І.С., Воскресенська Л.К. //Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти. Полтава. 2021. С.- 223-224. URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/16067/1/Ryadnova_Formuvannya.pdf
 10. Баб’як Ж, Плавуцька І. До проблеми мовно-лінгвістичної адаптації іноземних студентів. //V Міжнародна науково-методична конференція актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні присвячена 60-річчю ТНТУ імені Івана Пулюя . Тернопіль, 2020. С. 132-133. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/33850/2/APONISU_2020_Babiak_Z-On_the_problem_of_the_language_132-133.pdf

УДК: 378.147:612.08

Д.М. Іващенко, С.П. Іващенко, О.Д. Іващенко
Полтавський державний медичний університет, Україна
РОЛЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна медична вища освіта спрямована на виховання особистості професіонала, що має готовність до безперервної медичної самоосвіти, здатного адаптуватися до трудових, ринкових умов. Пріоритетним напрямом вищої медичної школи сьогодні є організація процесу освітньої діяльності, у якому кожен студент повинен стати суб’єктом власного професійного безперервного медичного розвитку. Важливими ланками для досягнення цих умов є навчання студентів способами здобутку та трансформації інформації шляхом дослідницької практики в рамках компетентнісного підходу у вузі. Це досягається в процесі як навчальної, так і науково-дослідної діяльності і результує наявністю у студентів знань про належну організацію дослідницької діяльності, володіння спеціальними знаннями, вміннями та навичками, а також досвідом творчої та волонтерської діяльності, що є необхідною умовою для особистісно-професійного розвитку.

Ключові слова: медична освіта, компетентність, професійний розвиток, дослідницька діяльність.

Modern medical higher education is aimed at personality education of a professional who is ready for continuous medical self-education, able to adapt to working and market conditions. The priority direction of the higher medical school today is the organization of the process of educational activity, in which each student should become the subject of his own professional continuous medical development. Teaching students how to obtain and transform information through research practice within the framework of a competency-based approach at a university is an important link in order to achieve these conditions. This is achieved in the process of both educational and research activities and results in students knowledge about the proper organization of research activities, possessing special knowledge, abilities and skills, as well as experience in creative and volunteer activities,

which is a necessary condition for personal and professional development.

Keywords: *medical education, competence, professional development, research activity.*

На сучасному етапі розвитку суспільства, який характеризується процесами інтеграції культур, відбувається реформування системи вищої освіти, що змінює структуру і зміст діяльності вищих навчальних закладів відповідно до запитів ринку праці, що постійно оновлюється [2].

У сучасній концепції вищої медичної освіти в Україні має місце тенденція перенесення акценту з вузько-профільного підходу підготовки фахівців до виховання особистості професіонала, який має і бажання, і готовність до безперервної медичної самоосвіти, здатного адаптуватися до трудових, ринкових умов, що постійно змінюються [4].

Тому, ми вважаємо, що одним із пріоритетних напрямів розвитку вищої медичної школи сьогодні є організація процесу освітньої діяльності, в якому кожен студент, майбутній медичний фахівець, повинен стати суб'єктом власного професійного безперервного розвитку.

Актуальним завданням вищої медичної освіти для успішної реалізації особистісного потенціалу з подальшим влаштуванням на ринку праці та успішним кар'єрним зростанням є навчання студентів способам здобутку та трансформації інформації шляхом дослідницької практики [1] в рамках компетентнісного підходу у вузі. У свою чергу, компетентнісний підхід має передбачати значне посилення практичної спрямованості освіти у навчально-виховному плані ЗВО.

Найважливішою ознакою компетентнісного підходу є здатність студента до самонавчання в майбутньому, а це неможливо без отримання глибоких знань.

Однак роль знань змінюється. Знання повністю підкоряються вмінням. У зміст навчання включаються тільки ті знання, які необхідні для формування умінь. Всі інші знання розглядаються як довідкові, вони зберігаються в довідниках, енциклопедіях, Інтернеті, а не в головах студентів. У той же час, студент, а надалі – фахівець повинен при необхідності вміти швидко і безпомилково скористатися всіма цими джерелами інформації для вирішення тих чи інших проблем.

У зв'язку з цим реалізація компетентнісного підходу залежить від освітньо-культурного середовища, в якому розвивається здобувач освіти. Фахівці розглядають компетентність як потенційну готовність вирішувати завдання зі знанням справи; бажанням володіти змістовною (знання) та процесуальною (уміння) компонентами; постійно оновлювати знання, мати нову інформацію для успішного застосування знань у конкретних умовах, тобто володіти оперативними та мобільними знаннями [3].

Компетенція - це готовність діяти в ситуації невизначеності.

Структура компетентностей поділяється за певними сферами:

- Компетентність у сфері соціально-трудової діяльності (уміння аналізувати ситуацію на ринку праці, оцінювати свої особистісні професійні можливості, орієнтуватися у нормах та етиці взаємовідносин);
- Компетентність у сфері культурної діяльності (вибір шляхів та способів використання вільного часу, що культурно та духовно збагачують особистість).
- Компетентність у сфері суспільної діяльності (виконання ролей громадянина своєї країни, виборця);
- Компетентність у сфері самостійної пізнавальної діяльності, заснована на засвоєнні способів набуття знань із різних джерел інформації, у тому числі поза навчальними закладами;
- Компетентність у побутовій сфері (власне здоров'я, сімейне життя та ін.)

Усі вищезгадані сфери вимагають комплексної цілеспрямованої дослідницької

діяльності як одного із засобів розвитку професійної компетентності здобувачів освіти. Функції ЗВО в сучасному соціологічному просторі не можуть обмежуватися лише однією підготовкою студентів до професійної діяльності, у зв'язку з тим, що вища школа є також важливою формою трансляції культурної етики, норм, цінностей, ідей [5].

Синтез дослідницької діяльності як засобу розвитку професійної компетентності студентів в освітньому просторі ЗВО медичного профілю є формою самореалізації творчих можливостей викладача та студента, спрямовану на розкриття дослідницького потенціалу та індивідуально-особистісних якостей характеру як майбутнього кваліфікованого спеціаліста, відповідно до потреби у пізнанні та дослідженні, що сприяє надбання здобувачами освіти власного світобачення.

Дослідницька компетентність студентів – це інтегральна особистісна освіта, що відрізняється стійкою мотивацією. Вона формується в процесі як навчальної, так і науково-дослідної діяльності і виявляється у наявності у них знань про належну організацію дослідницької діяльності, володіння спеціальними знаннями, вміннями та навичками, а також досвідом творчої діяльності, що є необхідною умовою для особистісно-професійного розвитку [6].

Структурно така компетентність має включати три взаємопов'язані компоненти: когнітивно-операційний, мотиваційний, комунікативний. Вміння поєднати зазначені вище компоненти, забезпечує здатність особистості самостійно набувати знання, мати свою точку зору з фахових питань та обґрунтовувати логічні, взаємозв'язані судження, погляди та оцінки.

Сьогодні пріоритетом стає сам спосіб діяльності (у порівнянні з результатом). Високий рівень конкурентоспроможності це не тільки високий рівень медичної освіти, це і так зрозуміло, але й бажання та здатність до постійного саморозвитку і самореалізації в одному чи декількох видах професійної діяльності, оволодіння вміннями і навичками самостійної дослідницької роботи, здатність знаходити процедуру (знання і дії), що відповідає вирішенню конкретної проблеми.

Виховними та педагогічними умовами, що забезпечують розвиток дослідницької компетентності студентів в освітньому процесі медичного вузу, є:

- педагогічна підтримка в оволодінні студентами дослідницькими знаннями, вміннями та навичками; насичення занять – активними методами навчання з тренінгами, що включають дослідницькі, а також творчі форми роботи;
- реалізація та збагачення особистісного потенціалу студентів засобами новітніх інформаційних, особистісно-розвиваючих технологій навчання.

Організація занять у медичному університеті передбачає їх постійний, тісний зв'язок із науковими дослідженнями, освоєння окремих елементів яких можливе вже на будь-якому курсі.

Наразі, аналізуючи літературу, вже запропоновані деякі принципи організації розвитку дослідницької професійної компетентності студентів:

- Принцип суто індивідуального, суб'єктного характеру процесу пізнання (особистісне сприйняття дійсності).
- Принцип самостійності та завзяття у навчанні (духовне вдосконалення - як основа розвитку дослідницької компетентності).
- Принцип діалогізму, що включає необхідність співтворчості у спільному пошуку вирішення проблеми.
- Принцип опори на творче мислення та активність.

Також можна виділити наступні механізми розвитку професійної компетентності:

- Стимулювання інтересу до дослідження, пізнання та самопізнання через

включення у процес навчання активних методів, принципу конкурентності та винагороди за досягнення;

- Прагнення до самоактуалізації та самореалізації у процесі дослідницької діяльності, досягнення вищих креативних рівнів інтелектуальної активності;
- Творчий підхід у пізнавальній та дослідницькій діяльності, який спонукає до нестандартного мислення, незвичних шляхів вирішення задач, індивідуального стилю дії;

Основу процесу розвитку дослідницької професійної компетентності студентів в освітньому просторі медичного ЗВО має складати колективно-творча діяльність, яка повинна включати певний цикл як мікро-групових, так і масових занять, дидактичних «ігор» і майстер - класів, тематичних тренінгів. Соціально-психологічні методики дозволяють шляхом занурення у особливе розвиваюче середовище, яке передбачає постійну зміну навколишніх умов, у стислі терміни отримати посилення розвитку здібностей студентів до пізнавальної діяльності.

На підставі наведених умов можна вивести такі закономірні зв'язки та правила розвитку дослідницької професійної компетентності у медичних ЗВО:

- Стимулювання пізнавальної діяльності студентів;
- Насичення процесу навчання дослідницькими формами роботи;
- Безпосереднє залучення до роботи науково-дослідних студентських гуртків.

Також одним із завдань дослідницької діяльності, як одного із засобів формування професійної компетентності студентів в освітньому просторі медичного вишу, є активізація життєвої позиції студентів та прагнення займатися волонтерською (добровольчою) діяльністю, оволодіння практичними навичками у соціально значущих видах діяльності. Студенти повинні хотіти навчатися технологіям соціальної допомоги, волонтерської медичної діяльності, проектування та проведення соціальних подій, направлених на оздоровлення населення, на виявлення та профілактику захворювань, донесення до людей інформаційних кластерів знань. Таким чином студенти отримують уявлення про добровольчість, добровольчі об'єднання, технології та напрямки діяльності добровольців.

В наш час суспільство висуває високі вимоги до сучасного молодіжного середовища ЗВО і все більш актуальним стає питання про різнобічний розвиток кожної людини, як соціально-активного, висококваліфікованого фахівця, патріота своєї країни, патріота медичного обслуговування населення, креативної, організованої та відповідальної особистостей.

Із запровадженням нових технологій, при сучасних геополітичних викликах, з'являється більше потреб у наданні волонтерської медичної консультативної та лікувально-діагностичної допомоги добровольцями.

Одним із способів досягнення професійних компетентностей на базі Полтавського державного медичного університету є добровольча діяльність, провідними інтерактивними формами навчання та безпосередньої участі, якої є соціально-психологічні тренінги, акції, дискусії, рольові ігри, що забезпечують формування комунікативних навичок саморегуляції студентів. Наразі для цього на теренах Університету функціонує волонтерський загін «Єдність», який спрямований на популяризацію ідей добровольчості в молодіжному медичному студентському середовищі, для надання допомоги дітям, інвалідам, військовим. А це, у свою чергу, спонукає до більш глибокої дослідницької роботи, де ти вже сам несеш відповідальність за прийняті тобою рішення.

Провідними інтерактивними формами навчання у ПДМУ є наукові гуртки, педагогічна підтримка в оволодінні дослідницькими знаннями, вміннями, навичками (співпраця та взаємодія викладача зі студентами, допомога їм та одночасно

підвищення педагогом власної дослідницької культури), насичення занять дослідницькими та творчими формами студентами спеціальних курсів, що сприяє формуванню теоретичних та практичних знань, умінь та навичок для здійснення дослідницької діяльності та набуття професійної компетентності. Результатом є оволодіння студентами навичками організації у медицині та здійснення соціально-корисної практичної діяльності.

Таким чином, дослідницька діяльність як розвиток професійної компетентності студентів медичного вузу є важливою складовою сучасної не тільки української, а й закордонної освіти.

Зокрема, загальнонаціональний навчальний план («The National Curriculum for England: science. London, 1999) Англії в освітній галузі «Наука» передбачає знайомство з плануванням організації, отриманням, поданням та обговоренням результатів досліджень. У Канаді обов'язковим компонентом змісту, наприклад, академічного курсу хімії, орієнтованого на вступ до університету, є проведене студентом незалежне дослідження (Ontario Ministry of Education. Curriculum Guideline. Science. Intermediate and Senior divisions. Toronto, 1987).

Займаючись процесом формування професійної компетентності студентів в освітньому просторі медичних ЗВО, студенти вищої школи підвищують комунікативну компетентність, опановують навички взаємодії та соціально позитивного спілкування з однодумцями, вирішують особистісні психологічні проблеми. Можна з упевненістю сказати, що участь у дослідницькій діяльності, реалізації волонтерських проектів по праву має розглядатися як одна з умов розвитку професійної компетентності студентів-медиків у процесі навчання у ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Holdsworth C, Skinner EH, Delany CM. Using simulation pedagogy to teach clinical education skills: A randomized trial. *Physiother Theory Pract.* 2016 May;32(4):284-95. doi: 10.3109/09593985.2016.1139645.
2. León J, Medina-Garrido E, Ortega M. Teaching quality: High school students' autonomy and competence. *Psicothema.* 2018 May;30(2):218-223. doi: 10.7334/psicothema2017.23.
3. Murad MH, Varkey P. Self-directed learning in health professions education. *Ann Acad Med Singap.* 2008 Jul;37(7):580-90.
4. Si J, Kong HH, Lee SH. Exploring medical educators' readiness and the priority of their educational needs for online teaching. *Korean J Med Educ.* 2021 Mar;33(1):37-44. doi: 10.3946/kjme.2021.185.
5. Srinivasan M, Li ST, Meyers FJ, Pratt DD, Collins JB, Braddock C, Skeff KM, West DC, Henderson M, Hales RE, Hilty DM. "Teaching as a Competency": competencies for medical educators. *Acad Med.* 2011 Oct;86(10):1211-20. doi: 10.1097/ACM.0b013e31822c5b9a.
6. Ten Cate TJ, Kusurkar RA, Williams GC. How self-determination theory can assist our understanding of the teaching and learning processes in medical education. *AMEE guide No. 59. Med Teach.* 2011;33(12):961-73. doi: 10.3109/0142159X.2011.595435.

УДК: 378.147:61

С.П. Іващенко, Д.М. Іващенко, О.Д. Іващенко

Полтавський державний медичний університет, Україна

МЕТОДИ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі дистанційні освітні технології стають все більш популярними та затребуваними. Але при переході від очного навчання до дистанційного доводиться вирішувати низку проблем, пов'язаних із формою подання навчального матеріалу, а також із труднощами перевірки знань студентів. Основне завдання, яке має вирішити автор дистанційного курсу – це адаптація класичних очних форм проведення занять до їх реалізації у дистанційній формі або їхня заміна на інші види занять. Дистанційні форми навчання не в змозі повністю замінити

змішаному навчанні. Модель «Перевернутого класу»	
Дерев'янка Т.В., Звягольська І.М., Полянська В.П., Федорченко В.І. Інтерактивні методи навчання мікробіології у процесі підготовки бакалаврів сестринської справи	58
Дерев'янченко Н.В. Інструменти формувального оцінювання під час підготовки майбутніх лікарів.....	60
Драбовський В.С., Аветіков Д.С., Драбовська І.А., Малик С.В., Гринь В.Г., Челішвілі А.Л. Цифрові інструменти Google в організації освітнього процесу в медичних закладах освіти	63
Ефендієва С.М., Гончарова Є.Є., Сліпченко Л.Б. Використання інтерактивних технологій під час дистанційного навчання	66
Ефендієва С.М., Климач Т.М. Створення безпечного освітнього середовища у вищих медичних навчальних закладах	68
Жук Л.А., Цвіренко С.М., Фастовець М.М., Гасюк Н.І., Калюжка О.О. Цифровізація медичної освіти в умовах воєнного стану	69
Западинська І.Г. Доцільність підготовки кваліфікованих перекладачів в Україні в епоху євроінтеграції	72
Znamenska I.V., Solohor I.M., Kostenko V.G. Word-formative potential of verbal stems in English medical terminology	75
Znamenska I.V. Cognitive-onomasiological peculiarities of English medical term formation	77
Іваницька Т.А., Кузьменко Н.В., Петров Є.Є., Бурмак Ю.Г., Іваницький І.В. Порівняльний аналіз складових розвитку soft skills серед вітчизняних та іноземних здобувачів вищої медичної освіти: акцент на медиаграмотності.....	79
Іващенко Д.М., Іващенко С.П., Іващенко О.Д. Роль дослідницької діяльності при формуванні професійних компетентностей у студентів медичних вищих навчальних закладів	83
Іващенко С.П., Іващенко Д.М., Іващенко О.Д. Методи проблемно- орієнтованого підходу організації дистанційного навчання в закладах вищої медичної освіти	87
Ісаков Р.І., Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Васильєва Г.Ю., Рудь В.О., Кидонь П.В. Невербальні елементи комунікації лікаря та пацієнта в діагностичному процесі	92
Іщенко О.Я. How to make on-line learning of the English language efficient	94
Каруник К.Д. Терміни-англізми на сторінках медичних журналів	97
Каськова Л.Ф., Павленкова О.С., Амосова Л.І., Солошенко Ю.І. Сучасні професійні компетентності педагога вищої школи	101
Каськова Л.Ф., Ващенко І.Ю., Янко Н.В., Новікова С.Ч., Моргун Н.А. Організація самостійної роботи студентів-стоматологів міжнародного факультету під час змішаної форми навчання	103
Кірик Т.В., Корсак К.В. Чим керуватися лікарям та освітянам в епоху виробничих і гуманітарних меганоореволуцій-XXI?	107
Козуб Г.М. Становлення української медичної термінології та шляхи засвоєння термінів у медичному дискурсі	110
Кононов Б.С., Білаш С.М., Кононова Д.О., Донченко С.В., Олійніченко Я.О. Етапи професійного розвитку майбутніх лікарів у процесі фахової підготовки...	113
Коптев М.М., Білаш С.М., Проніна О.М., Пирог-Заказникова А.В., Олійніченко Я.О., Донченко С.В., Кобеняк М.М. Міжкафедральні проєкти як складова освітнього процесу медичного вишу	116